การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร*

AN APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF DITTHADHAMMIKATTHA FOR QUALITY OF LIFE DEVELOPMENT OF EXECUTIVES IN CONSTRUCTION BUSINESS IN BANGKOK

เพียงหทัย พงษ์สุวรรณ
Pienghatai Pongsuwan
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
E-mail: ppienghatai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อนำเสนอ การประยุกต์ใช้หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาหลักธรรมดังกล่าว พบว่าเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อคุณภาพที่ดี ท่ามกลางวิกฤต และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเมื่อนำมาใช้ร่วมกับหลักภาวนา 4 จะส่งเสริมให้ผู้บริหารมีคุณภาพชีวิตดีอย่างยั่งยืน หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เป็นหลักธรรมเพื่อความอยู่ดี มิใช่ด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่เพื่อชีวิตที่ดีทุกด้าน หลักธรรมนี้ มี 4 ประการ คือ 1. อุฏฐานสัมปทา ความหมั่นเพียร 2. อารักขสัมปทา การรักษาทรัพย์ และชื่อเสียง 3. กัลยาณมิตตา การมีมิตรดี 4. สมชีวิตา มีความเป็นอยู่อย่างพอดี โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักต่าง ๆ ของชีวิตที่ดี ได้แก่ หลักการทำงานสำเร็จ หลักการจัดการทรัพย์อย่างมั่งคั่ง หลักการแสวงหากัลยาณมิตร และหลักการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การนำหลักภาวนา 4 ได้แก่ การพัฒนากาย ศีล จิต และปัญญา มาใช้ร่วมด้วยจะส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการพัฒนากายให้สมบูรณ์ แข็งแรง ส่งผลให้ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร งานมีประสิทธิภาพ มีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน อดกลั้นจากอบายมุข สามารถรักษาทรัพย์ชื่อเสียงได้ดี อยู่ในศีลธรรม เป็นคนดี และใช้ปัญญาในการเลือกคบคนที่ช่วยเกื้อกูลกัน ช่วยแนะนำแก้ไขปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ชีวิตที่พอดี ทั้งหมดนี้ทำให้คุณภาพชีวิตผู้บริหารดีอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์; ภาวนา 4; คุณภาพชีวิต; ผู้บริหาร; ธุรกิจก่อสร้าง

---

*Received March 14, 2022; Revised April 4, 2022; Accepted April 9, 2022

Abstract

This article was to present "Application of Ditthadhammikattha for Improving the Quality of Life of Construction Business Executives in Bangkok". It was found that executives could use this doctrine in their lives for a good quality of life, amid the crisis and current changes. When applying with the four Bhāvanās will help the executives to have a good quality of life sustainably. The principle of Ditthadhammikattha is a principle for well-being. not just one aspect of the economy, but for a good life in all aspects. There are 4 principles: 1) Utthanasampada: to be endowed with energy; achievement of diligence. 2) Arukkhasampada: to be endowed with watchfulness; achievement of protection. 3) Kalyanamittata: good company; association with good people. 4) Samajivita: balanced livelihood; living economically. This can be applied as a principle of successful work, wealth management principle, principle of seeking friends and principle of sustainable living. In addition, the use of the four Bhāvanās, namely physical development, moral development, emotional development, and development of wisdom, will also be used and will encourage executives to have complete physical development able to work with diligence, have a strong mind, patience, long-suffering, away from evil, maintain reputation, being moral, being a good person, as well as using wisdom in choosing people and solving problems and will have good life which is suitable and sustainable

Keywords: Ditthadhammikattha; 4 Bhāvanās; Quality of life; Executives; Construction Business

บทนำ

ในกรุงเทพมหานครมีธุรกิจหลากหลายประเภท ธุรกิจก่อสร้างเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ เนื่องจากมีการสร้างงานทางด้านสาธารณูปโภค อันได้แก่ ทางด่วน รถไฟฟ้า ทางรถไฟ สนามบิน เป็นต้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง อีกด้วย ธุรกิจก่อสร้างมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากธุรกิจอื่น ๆ โดยมีการดำเนินการแยกออกเป็นโครงการ มีการทำงานหลายขั้นตอน และต้องใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ เพื่อดำเนินกิจการงานก่อสร้าง มีการแข่งขันทางด้านราคาเพื่อการได้รับงาน เป็นธุรกิจที่มีแข่งขันสูง และมีความเกี่ยวข้องกับคนในสังคมจำนวนมาก

ธุรกิจก่อสร้างมีการดำเนินงานโดยแบ่งเป็นโครงการต่างๆ ดังนั้นจึงมีความซับซ้อนในขั้นตอนการทำงานและจำเป็นต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก ซึ่งมีการจัดประเภทตามตำแหน่งงานดังต่อไปนี้ (กิติปภา ยอดเศรณี, 2565)

1) ระดับผู้บริหาร แบ่งออกเป็นระดับ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และหัวหน้างาน

2) พนักงาน แบ่งออกตามสังกัดการทำงาน ได้แก่ พนักงานสำนักงานใหญ่ พนักงานหน่วยงานก่อสร้าง

3) คนงานก่อสร้าง

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะมุ่งเน้นถึงคุณภาพชีวิตของบุคลากรระดับผู้บริหาร อันประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และหัวหน้างาน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มบุคลากรที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ผ่านวิกฤติไปได้ในกรณีมีปัญหา และมีส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์กรมีเจริญยิ่งขึ้นไปได้

ในปัจจุบันนี้ โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ต่างๆ ส่งผลทั้งทางด้านมลพิษ โลกร้อน ภัยธรรมชาติที่รุนแรง ปัญหาสังคม คอร์รัปชั่น อาชญากรรมต่างๆตามมา สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก และส่งผลถึงองค์กรต่างๆ เนื่องจากคุณภาพชีวิตของบุคลากรขององค์กรได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ยังมีจากปัจจัยภายในที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้บริหาร ได้แก่ ปัญหาในตัวบุคลากรเอง ทั้งนี้เนื่องจากการที่ผู้คนมุ่งเน้นที่พัฒนาทางด้านวัตถุ โดยมองข้ามเรื่องการพัฒนาทางด้านจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

เมื่อนำกรณีธุรกิจก่อสร้างมาพิจารณา วิกฤติการณ์ทางด้านสาธารณสุข จากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ในช่วงสองปีที่ผ่านมา และวิกฤติเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยลบทางด้านการเมือง จะพบว่าธุรกิจได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากมาก การดำเนินงานได้รับผลกระทบโดยตรงอันเกิดจาก ค่าแรงงาน ค่าวัตถุดิบที่สูงขึ้น กฎเกณฑ์ของภาครัฐ ความผันผวนของค่าเงิน และรวมถึงทิศทางของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การลงทุนก่อสร้างภาคเอกชนหดตัว ประกอบกับมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดทั่วประเทศ ทำให้การก่อสร้างที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพฯมีการชะลอตัวของโครงการ ส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจก่อสร้าง โดยเห็นได้จากตัวเลขแสดงผลการดำเนินงานที่ลดลง อัตราการลดลงของว่าจ้างงาน และการหดตัวของปริมาณงานในมือ มีตัวเลขเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562-2564) ทำให้ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญจะต้องเร่งหาทางเพื่อแก้ปัญหาเพื่อให้องค์กรผ่านพ้นวิกฤติไปได้ นอกจากนี้จะต้องจัดเตรียมปรับปรุงแผน และจัดแผนสำรองเพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง และเผื่อในภาวะฉุกเฉินในอนาคต ในการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้บริหารโดยตรง การมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหารจึงจำเป็น และมีความสำคัญ

จากการที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามที่กล่าวมาแล้ว และการพัฒนาความเจริญมีมากขึ้น อีกทั้งการแข่งขันสูงขึ้นตามไปด้วย มีการแก่งแย่งงานกันทำให้คนลืมเรื่องการพัฒนาจิตใจของตัวเอง และไม่เห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องทำควบคู่กันเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตัวเอง และสังคม ผู้เขียนพบว่าคุณภาพชีวิตผู้บริหารธุรกิจโดยเฉพาะในธุรกิจก่อสร้างได้รับความกดดันต่างๆจากสถานการณ์วิกฤติต่างๆจึงควรที่จะได้รับความสนใจเพื่อพัฒนา โดยมีความเห็นว่าการน้อมนำหลักพุทธธรรมมาใช้จะช่วยให้มีการพัฒนาอย่างตรงจุด และยั่งยืน ซึ่งหลักธรรมที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาคนโดยตรง และเป็นธรรมเพื่อความอยู่ดีนั้น ได้แก่ หลักทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม (อ.ง.อฏฐก. 23/144/289) ธรรมหมวดนี้ เรียกกันสั้น ๆ ว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ หรือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ต่อตนเองได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน ทั้งนี้สามารถนำหลักภาวนา 4 มาใช้ร่วมด้วย จะทำให้ผู้บริหารสามารถสร้างฐานได้อย่างมั่นคงทั้งกาย และใจ ส่งผลให้เป็นคนดี มีเกียรติ มีชื่อเสียง มีคนเชื่อฟัง นับถือ มีชีวิตที่ดีงาม และทำให้มีโอกาสได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่น หลักธรรมทั้งสองนี้สามารถนำมาปฏิบัติทั้งในด้านการทำงาน และการดำรงชีวิต ช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าต่อตนเอง และต่อเศรษฐกิจระดับประเทศชาติ เป็นการช่วยลดปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี

คุณภาพชีวิตผู้บริหารและการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา

คุณภาพชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550) หมายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย และจิตใจ สามารถดำรงชีวิตให้สอดคล้องตามสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และทรัพยากรที่มีอยู่ มีความมั่นคงซึ่งครอบคลุมถึงทุกด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางอารมณ์ สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางจิตวิญญาณ คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีผลต่อการทำงานในหน้าที่ มีผลต่อความรู้สึกของคน มีความพึงพอใจในตัวเอง ทำให้มีกำลังใจในการทำงาน และในการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้เป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มความสามารถทำให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย

คุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

1) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บอันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน

2) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเอง ครอบครัว และสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต

3) ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข เป็นต้น (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543)

ผู้บริหารเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร หากผู้บริหารในองค์กรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมผลส่งให้ทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ การสร้างคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีความสำคัญมีผลต่อการทำงาน เกิดกำลังใจ และมีความพอใจ หากพิจารณาในระดับองค์กรจะพบว่าองค์กรที่มีขนาดใหญ่จะมีความซับซ้อน มีขั้นตอนการทำงาน การแบ่งสายงานที่ซับซ้อน ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการทำงานของคนในองค์กรจึงอีกหนึ่งความจำเป็น และสำคัญ

ในภาวะที่ธุรกิจมีการแข่งขันสูงทั้งการแข่งขันกันทางความรู้ ความสามารถ การทำงานแข่งกับเวลา นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากวิกฤติต่างๆ ดังจะเห็นได้จากตัวเลขค่าครองชีพที่สูงขึ้น อัตราการว่างงาน การมีรายได้ลดลง ทำให้บุคคลมีภาระมากขึ้น มีผลต่อหน้าที่ครอบครัว หน้าที่การงาน ทำให้เกิดความกดดันในการใช้ชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในระดับบริหารที่จะต้องดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา และแก้ปัญหาต่างๆในการทำงานให้ลุล่วง สิ่งเหล่านี้ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เกิดความทุกข์ใจ เป็นเหตุให้บั่นทอนจิตใจในการทำงาน และมีผลถึงการดำเนินชีวิตประจำวันอันเป็นผลเสียต่อร่างกาย และจิตใจ ผู้บริหารขององค์กรในยุคปัจจุบัน หากบริหารจัดการชีวิตไม่ดีจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลง จากตัวเลขที่เห็นได้จากอัตราการพบจิตแพทย์ การปรึกษานักจิตวิทยา จำนวนผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และอัตราการป่วยด้วยโรคร้ายแรงต่างๆในวัยที่ยังไม่ควรเป็นมีมากขึ้นเรื่อย ๆ (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) จะพบว่าคุณภาพชีวิต และความสุขในการดำเนินชีวิตลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด จากการที่มีคนป่วยมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้บริหารย่อมปรารถนาที่จะมีชีวิตที่ดี มีความสุข มีความมั่นคงในหน้าที่การงานยิ่งขึ้นไป เพื่อให้ตัวเอง และครอบครัวมีชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ดีกินดีแบบยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นปัญหาของสังคมต่อไป

การที่ธุรกิจได้รับผลกระทบจากวิกฤติต่างๆส่งผลต่อผู้ทำงานในองค์กรโดยเฉพาะผู้บริหาร เพราะจะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น และแก้ไขปัญหาต่างๆให้ลุล่วง ด้วยเหตุนี้ทำให้ประสบความเครียดทางจิตใจต้องใช้เวลาในการทำงานเพื่อทุ่มเทในการทำงาน อีกทั้งใช้เวลาศึกษาปรับเปลี่ยน และวางแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และรวดเร็ว เพื่อพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ และเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยความราบรื่น นอกจากนี้ยังต้องเป็นขวัญ และกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้มีกำลังใจทำงานร่วมกัน และนำพาองค์กรให้ฝ่าวิกฤติไปได้ด้วยดีอีกด้วย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหารนั้น ผู้เขียนได้ศึกษา และเห็นว่าจำเป็นจะต้องพิจารณาครอบคลุมถึงสุขภาวะทั้ง 4 ด้านของผู้บริหาร อันได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางอารมณ์ สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถของมนุษย์ และ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2552)

1) สุขภาวะทางกาย คือภาวะการรับรู้ และดำรงสุขภาพร่างกายให้มีความแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขโดยมีการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง และรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์

2) สุขภาวะทางอารมณ์ คือ ภาวะการรับรู้ของสภาพอารมณ์ ความรู้สึก ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการทางอารมณ์ได้เหมาะสม และสร้างสรรค์ จัดการความเครียดได้ มีความฉลาดทางอารมณ์รับรู้ถึงช่องทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีความอดทนในการดำเนินชีวิต คุณภาพจิตดี มีความภาคภูมิใจ และความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และการมีคุณค่าต่อสังคม

3) สุขภาวะทางสังคม คือ ภาวะการรับรู้เรื่องการมีสัมพันธภาพของตนกับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีมิตรภาพในการทำงาน สุขในสงเคราะห์ผู้อื่น การแบ่งปันสิ่งของ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น

4) สุขภาวะทางจิตใจ หรือ จิตวิญญาณ คือ ภาวะการรับรู้ของความรู้สึกสุข สงบ ภูมิใจในงานที่ทำ พึงพอใจในการดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมาย มีสติปัญญาแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยเหตุด้วยผล ยึดมั่นในหลักศาสนธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม มีใจกุศล พอใจในตัวเอง ยอมรับความเปลี่ยนแปลงของชีวิต และรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริง การรู้จักใช้ชีวิตแบบพอเพียง การมีหลักธรรมะในการดำเนินชีวิต การมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ความสุขสงบในทางธรรม มีความซาบซึ้งในการกระทำความดี

การที่ผู้บริหารจะมีชีวิตที่มีคุณภาพที่ดีท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาจิตใจ เพราะการพัฒนาจิตใจจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง และความสุขที่แท้จริงและยั่งยืน และมีชีวิตที่ดีอย่างถาวร ผู้บริหารทุกคนต้องรู้จักดูแลรักษาสุขภาพและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถปรับตัวได้ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง ดำรงตนให้ประพฤติดี มีจิตใจอ่อนโยน พัฒนาความสามารถในการทำงานให้เต็มศักยภาพตลอดเวลา จุดสูงสุดของการพัฒนาจิตใจคือ มีเป้าหมายสูงสุดที่หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา (อาณัติ นิลชาว, 2563)

นอกจากนี้การคำนึงถึงสุขภาวะเป็นพื้นฐานแล้ว เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์และยั่งยืน ผู้เขียนขอเน้นย้ำว่าควรน้อมนำหลักตามแนวทางของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ หลักทิฏฐิธัมมิกัตถประโยชน์ ซึ่งหลักธรรมนี้เป็นหลักธรรมอันประกอบด้วย การหมั่นประกอบการงาน การรักษาทรัพย์ที่ตนหามาได้ การมีเพื่อนเป็นคนดี เลือกคบหา การเรียนรู้เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีของตน และการอยู่อย่างพอเพียง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2547) และหลักภาวนา 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) อันได้แก่ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาทางปัญญา หลักธรรมทั้งสองนี้สำคัญ หากผู้บริหารนำไปปฏิบัติแล้วจะได้ประโยชน์ตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติอย่างแน่นอน กลายเป็นความสุขที่แท้จริง เป็นการแก้ปัญหาชีวิตในด้านต่างๆเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขต่อตัวเอง และสังคม ตลอดทั้งประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย

หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหารธุรกิจก่อสร้าง

ความหมายของหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์

หลักธรรมดังกล่าวเรียกเต็ม ๆ ว่า ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 (อง.อฏฐก. 23/144/289) เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง หรือเรียกอีกอย่างว่า หัวใจเศรษฐี "อุ อา กะ สะ" และเรียกสั้น ๆ ว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ที่คนทั่วไปปรารถนามี ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไมตรี เป็นต้น เป็นธรรมที่แก้ปัญหาการขาดความเพียร ปัญหาการไม่รู้จักประหยัด ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปัญหาการคบคนไม่ดี และปัญหาการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ คือ (ข้อคิดชีวิต, 2559)

1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการงาน ไม่เกียจคร้านในการงาน ประกอบด้วยปัญญาในการงาน ให้สามารถทำได้สำเร็จ

2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม รักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้

3) กัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว ดำรงตนเจรจาสนทนากับบุคคล ซึ่งผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์ และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ เลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่าย ไม่ให้ฝืดเคือง มีรายได้มากกว่ารายจ่าย

องค์ประกอบของหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นธรรมอันเป็นไปเพื่อประโยชน์อันพึงได้รับในปัจจุบันจากการประกอบกิจการที่สุจริตถูกต้องทางกฎหมาย และศีลธรรม ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบกิจนั้นเป็นผลที่ได้ทันตา ผลประโยชน์ที่จะได้รับอาจจะเป็นเงิน สิ่งของ ชื่อเสียง เกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ ผลประโยชน์อาจเป็นวัตถุ หรือผลตอบแทนทางด้านจิตใจก็ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วๆไปปรารถนา

หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ควรนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน แม้จะมีอยู่มากว่า 2500 ปีแล้ว แต่ไม่เป็นสิ่งที่ล้าสมัยสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตได้ตลอด เป็นหลักธรรมที่มีประโยชน์แก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตาม รวมทั้งส่งผลดีไปถึงสังคมด้วยคือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2554)

1) ทำให้บุคคลสามารถสร้างหลักฐานได้อย่างมั่นคง

2) ทำให้เป็นคนที่มีเกียรติมีชื่อเสียงมีคนเชื่อฟังนับถือ

3) เป็นทางเสริมสร้างสัมพันธไมตรี

4) ทำให้มีโอกาสได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม

5) เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นได้ปฏิบัติตามทั้งในด้านการทำงาน และการดำรงชีวิต

6) สร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้แก่ชาติ และช่วยลดปัญหาสังคมได้

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้อง และสามารถเชื่อมโยงกับหลักธรรมในการพัฒนาตนอื่นๆ ได้แก่ หลักภาวนา 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม และในการรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554) ดังนี้

1) กายภาวนา การพัฒนากาย คือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือทางวัตถุ

2) ศีลภาวนา การพัฒนาศีล คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือมนุษย์ที่ตั้งอยู่ใน กฎระเบียบ

3) จิตภาวนา การพัฒนาจิต คือ การมีจิตที่สมบูรณด้วยคุณธรรม ความดีงาม สมบูรณ์

4) ปัญญาภาวนา หรือ การพัฒนาทางปัญญา คือ การเสริมสร้างความรู้ความคิดความเข้าใจ

การพัฒนาที่สมบูรณ์จะต้องพัฒนาให้ครบทั้งทางวัตถุ และทางจิตใจให้ควบคู่กับทัศนคติ เพื่อเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจให้มีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีสมาธิ มั่นคง สะอาด สว่างจากกิเลส จนเป็นจิตที่ควรแก่การทำงานสามารถจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นมนุษย์ต้องรู้จักพัฒนาตนเองทั้ง 4 ด้าน คือ กาย ศีล จิต และปัญญา ควรมีแนวทางในการดำเนินชีวิต รู้จักทำตนเองให้มีความสุข รู้จักความพอใจในชีวิต รู้จักคุณค่า และความหมายของชีวิต คือ ละความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา 4 เป็นการแสดงให้เห็นขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาการของชีวิตอย่างชัดเจน เป็นเครื่องยืนยันว่าหลักภาวนาเป็นหลักคำสอนที่ควรค่าแก่การรับมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้บริสุทธิ์จากกิเลสทั้งนี้ผู้ประพฤติตามหลักภาวนา 4 ยังเป็นผู้ที่ควรแก่การเคารพบูชา (พระปลัดธัญวัฒน์ อโสโก รักษ์เพ็ชร, 2563)

การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหาร
ผู้เขียนขอนำเสนอ ตารางประกอบดังนี้

ตารางที่ 1. แนวทางการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพ มีความสุข มีความสำเร็จ

	หลักการทำงานสำเร็จ	หลักการจัดการทรัพย์สินอย่างมั่งคั่ง	หลักแสวงหากัลยาณมิตร	หลักการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน
อุฏฐานสัมปทา(อุ)	-ขยันในการทำงาน -หมั่นเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนา -เจริญด้วยความสุจริต	-ได้รับการพิจารณาเงินเดือนมีผลตอบแทนที่ดี	-มีคนช่วยเหลือแนะนำ/แก้ปัญหา	-ไม่เกียจคร้านทำให้ชีวิตราบรื่นสุขสบาย
อารักขสัมปทา (อา)	-รู้จักรักษาทรัพย์ทำให้งอกเงย -ไม่มีความเดือดร้อนทำงานมีประสิทธิภาพ	-ใช้จ่ายประหยัดรู้จักใช้เงิน -รักษาเงินทอง -รักษาชื่อเสียง	-มีคนดีคอยแนะนำการออมเงิน/การลงทุน	-มีทรัพยสินไม่เดือดร้อน -มีอิสระทางการเงิน
กัลยาณมิตตา (กะ)	-มีมิตรดีชักชวนในการทำสิ่งดี	-มีมิตรดีแนะนำเรื่องการสะสม/ลงทุนที่ดี	-อยู่ในสังคมแวดล้อมที่ดีช่วยเหลือเกื้อกูล เลือกคบคนดี -เสวนากับคนที่มีปัญญา มีความสามารถ	-มีมิตรดี/สิ่งแวดล้อมดีมีชีวิตที่ดียั่งยืน
สมชีวิตา (สะ)	-ชีวิตมีความพอดี ไม่มีหนี้สินสุขกายสบายใจ	-จัดการทรัพย์สินได้พอเหมาะ มั่งคั่งอย่างยั่งยืน	-มีความพอดีไม่เห็นแก่ตัว -มีความเกื้อกูลกัน	-มีความพอดี พอเพียงรับทราบตามความจริง -ไม่มีความเดือดร้อน -ประมาณตนรู้ว่าตนอยู่ตำแหน่งใด/มีความรู้ความสามารถเพียงใด -ไม่หวั่นไหวกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

1.หลักการทำงานสำเร็จ

1.1 อุฏฐานสัมปทา(อุ) สอนให้ขยันในการทำงานเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย หมั่นเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนมีทักษะ มีประสิทธิผล เอาจริงเอาจัง และมีความเข้าใจในอาชีพเป็นอย่างดีมีความซื่อสัตย์สุจริตทำให้ผู้บริหารมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

1.2 อารักขาสัมปทา (อา) สอนให้รู้จักรักษาทรัพย์ ทำให้ทรัพย์งอกเงย เป็นผลให้ไม่มีความเดือดร้อนทางการเงิน มีความมั่นคง ส่งผลให้ทำงานของผู้บริหารมีประสิทธิภาพ

1.3 กัลยาณมิตตตา (กะ) สอนให้รู้จักคบคนดีเป็นมิตรเพื่อชักชวนในการทำสิ่งที่ดี ส่งผลให้ผู้บริหารมีคนคอยช่วยเหลือ เกื้อกูล ทำให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

1.4 สมชีวิตา (สะ) สอนให้ใช้ชีวิตที่พอดีพอเหมาะ ส่งผลให้ไม่มีหนี้สิน ไม่มีความเดือดร้อนกายใจ การทำงานของผู้บริหารมีสมาธิที่ดี ส่งผลต่อประสิทธิผลของงาน

2. หลักจัดการทรัพย์สินอย่างมั่งคั่ง

2.1 อุฏฐานสัมปทา (อุ) สอนให้ขยันทำงาน งานสำเร็จตามเป้าหมาย ส่งผลผู้บริหารให้มีรายได้ มีเงินเดือนที่ดี มีผลตอบแทนที่ดี และหมั่นเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตส่งผลให้มีต่อการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่สูง ๆ ขึ้นไป

2.2 อารักขาสัมปทา (อา) สอนให้รู้จักรักษาทรัพย์ ใช้จ่ายประหยัด เป็นผลให้ผู้บริหารไม่มีความเดือดร้อนทางด้านการเงิน มีฐานะทางสังคมที่ดี

2.3 กัลยาณมิตตตา (กะ) สอนให้รู้จักคบคนดีเป็นมิตร เพื่อชักชวนให้รู้จักหลักการสะสมเงิน ตลอดจนการนำเงินไปลงทุนให้งอกเงยเพิ่มขึ้น

2.4 สมชีวิตา(สะ) สอนให้มีชีวิตที่พอดี ผู้บริหารจึงสามารถจัดการทรัพย์สินได้อย่างพอเหมาะ พอดีอย่างยั่งยืน

3. หลักการแสวงหากัลยาณมิตรหรือการสร้างฐานกำลังเพื่อความสำเร็จ

3.1 อุฏฐานสัมปทา (อุ) สอนให้ขยันในการทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ทำให้ผู้บริหารได้รับความศรัทธา เป็นที่เชื่อถือ มีชื่อเสียง ทำให้มีคนคอยช่วยเหลือแนะนำอยู่เสมอ

3.2 อารักขาสัมปทา (อา) สอนให้รู้จักรักษาทรัพย์ ทำให้ผู้บริหารมีทรัพย์งอกเงย เป็นผลให้ไม่มีความเดือดร้อนทางการเงิน มีมิตรที่ดีคอยสนับสนุน

3.3 กัลยาณมิตตตา (กะ) สอนให้รู้จักคบคนดีเป็นมิตรมีเพื่อนที่ซื่อสัตย์ มีการศึกษา คุณธรรมใจกว้าง และมีปัญญา เพื่อชักชวนในการทำสิ่งที่ดี เสวนากับคนที่มีปัญญานำความเจริญไปด้วยกัน

3.4 สมชีวิตา (สะ) สอนให้ผู้บริหารดำรงชีวิตที่พอดีพอเหมาะไม่เห็นแก่ตัว ไม่สั่งสมทรัพย์ด้วยความตระหนี่ มีความเกื้อกูลต่อผู้อื่นแต่ไม่ใจกว้างจนเกินไป จึงมีมิตรที่ดี ส่งผลให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยกัน

4. หลักการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนยืน หลักการดำรงชีวิตอย่างชาญฉลาด

4.1 อุฏฐานสัมปทา (อุ) สอนให้ขยันในการทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่เกียจคร้าน ชีวิตผู้บริหารจึงราบรื่น สุขสบายเพราะเจริญในหน้าที่การงาน

4.2 อารักขาสัมปทา (อา) สอนให้รู้จักรักษาทรัพย์ ทำให้ทรัพย์งอกเงย เป็นผลให้ผู้บริหารไม่มีความเดือดร้อนทางด้านการเงิน มีอิสรภาพทางการเงิน

4.3 กัลยาณมิตตตา (กะ) สอนให้รู้จักคบคนดีเป็นมิตรเพื่อชักชวนในการทำสิ่งที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งผลผู้บริหารมีชีวิตที่ดี

4.4 สมชีวิตา (สะ) สอนให้ใช้ชีวิตที่พอดีพอเหมาะ มีความพอเพียง ชีวิตไม่มีความเดือดร้อน ผู้บริหารจะประมาณตนว่าอยู่ตำแหน่งใด มีความรู้ความสามารถเพียงใด ไม่หวั่นไหวกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

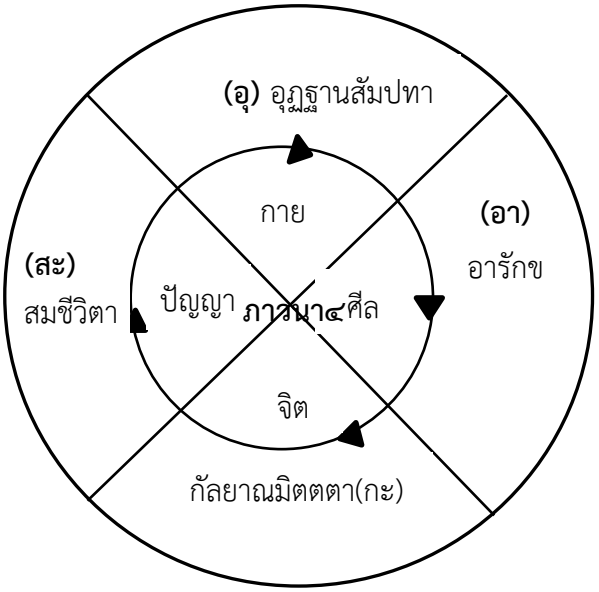

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้ สอง หลักธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหาร

การพัฒนาโดยใช้ความสอดคล้องเชื่อมโยงของหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ และหลักภาวนา 4 หมายถึง ใช้การพัฒนากาย จิต ศีล และปัญญาตามหลักภาวนา 4 เป็นตัวกำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีวิถีชีวิตเป็นไปตามหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ดังนี้

1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรม ให้สร้างแต่ความดี ทำให้ผู้บริหารมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์ สามารถมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน สอดคล้องตามหลักอุฏฐานสัมปทา (อุ) ว่าด้วยเรื่องความหมั่นเพียร
ตามหลักสมชีวิตา (สะ) ได้แก่การใช้ชีวิตที่พอเหมาะพอดี ทางกายภาพ ได้แก่ การทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย ทำให้ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน

2) ศีลภาวนา คือ การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ ฝึกอบรมตนให้มีศีล ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย สอดคล้องตามหลักอุฏฐานสัมปทา (อุ) คือมีความหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน ไม่มีกิเลส อันได้แก่ความเกียจคร้านมาครอบงำ ทำให้ขยันขันแข็งในการทำงานและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทำให้งานมีความเจริญก้าวหน้า
หลักอารักขสัมปทา (อา) ช่วยให้ไม่ฝักใฝ่ในอบายมุข ส่งผลทำให้รักษาทรัพย์ และชื่อเสียงให้มั่นคง มีทรัพย์สินงอกเงยขึ้น ตลอดจนทำให้มีชื่อเสียงดีงาม

หลักกัลยาณมิตตา (กะ) เมื่อผู้บริหารดำรงตนเป็นคนดี ส่งผลให้มีแต่คนดีรอบข้างที่จะคอยช่วยเหลือเกื้อกูล แนะนำ การแก้ปัญหาต่างๆ และหลักสมชีวิตา เมื่อผู้บริหารมีศีลธรรมไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น ส่งผลทำให้มีชีวิตที่สุขสงบพอเหมาะพอดี

3) จิตภาวนา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต ฝึกอบรมจิตใจให้เข็มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมสอดคล้องกับหลักอุฏฐานสัมปทา (อุ) คือเมื่อผู้บริหารมีจิตใจที่มีเข้มแข็ง มีความอดทน มุ่งมั่น ส่งผลการทำงานสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

หลักอารักขสัมปทา (อา) ผู้บริหารมีจิตที่สำนึกดี มุ่งมั่นที่จะเก็บรักษาทรัพย์ ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ตลอดจนรักษาชื่อเสียงของตัวเอง

หลักกัลยาณมิตตา (กะ) เมื่อผู้บริหารเป็นผู้ที่มีจิตใจดี ส่งผลให้มีน้ำใจชอบช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น จึงเป็นที่รักใคร่ มีมิตรที่ดี และหลักสมชีวิตา ผู้บริหารเป็นผู้ที่จิตใจดี ไม่คิดเบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง และผู้อื่น จึงมีชีวิตที่สงบสุข พอเหมาะพอดี

4) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิต สอดคล้องกับหลักอารักขสัมปทา (อา) ผู้บริหารจะใช้ปัญญาในการรักษาทรัพย์ คิดไตร่ตรองเรื่องการใช้จ่ายไม่ให้เกินรายได้ และใช้ปัญญาในการนำเงินไปลงทุนให้เกิดประโยชน์

หลักกัลยาณมิตตตา (กะ) ผู้บริหารใช้ปัญญาในการเลือกคบหา และเสวนากับคนดี ส่งผลให้มีรอบตัวที่คอยช่วยเหลือแนะนำ และส่งเสริมในเรื่องที่ดีต่าง ๆ และหลักสมชีวิตา ผู้บริหารใช้ปัญญาในการที่เข้าใจชีวิตตามธรรมชาติตามความเป็นจริง จึงใช้ชีวิตที่พอเหมาะพอดี มีความสุข สงบ ไม่เดือนร้อนกาย ใจ

สรุป

จากสาระสำคัญที่นำเสนอมาทั้งหมด ขอสรุปภาพรวมในด้านคุณภาพชีวิตผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ตลอดจนวิกฤตต่าง ๆทั้งภายในและภายนอกองค์กร(ประเทศและโลก) ส่งผลให้ผู้บริหารมีคุณภาพชีวิตที่ค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปในทางลบโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นจึงควรเร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมุ่งเน้นสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน (กาย ใจ สังคม จิตวิญญาณ) ร่วมไปกับการน้อมนำหลักพุทธธรรม ได้แก่ หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ และหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะช่วยทำให้ผู้บริหารเข้าใจหลักในการดำเนินชีวิตที่ดี จะมีการพัฒนากายเพื่อสุขภาพที่สมบูรณ์พร้อมจะทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร สามารถทำหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคได้ดี มีการพัฒนาศีลเพื่อทำความดี ไม่มีจิตอกุศล ไม่เกียจคร้าน ดำรงตนในธรรม คบคนดี มีคนช่วยเหลือเกื้อกูลและชี้แนะ ช่วยการแก้ปัญหาต่างๆ มีการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความสุจริต มีการพัฒนาปัญญา เข้าใจทุกสิ่งตามความเป็นจริงและสามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ด้วยปัญญา ทำให้ใช้ชีวิตที่พอเหมาะพอดีไม่เครียดจนเกินไป ไม่สุรุ่ยสุร่ายใช้เงินเกินฐานะ อีกทั้งเมื่อมีชีวิตที่ไม่ขัดสนจะมีจิตคิดที่จะเกื้อกูลผู้อื่น เป็นการช่วยเหลือสังคมอีกด้วย ดังนั้นการนำหลักธรรมทั้งสองมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นหลักต่าง ๆที่ดีของชีวิตอันได้แก่ หลักการทำงานสำเร็จ, หลักการจัดการทรัพย์อย่างมั่งคั่ง, หลักการแสวงหา

กัลยาณมิตร และหลักการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน จะทำให้ผู้บริหารมีชีวิตที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ผาสุก มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไม่มีความเดือดร้อน มีอิสรภาพทางกายใจ และทางการเงิน ชีวิตมีความสงบสุข ร่มเย็น เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว องค์กร สังคม และประเทศชาติ

จากเนื้อหาที่นำเสนอมาทั้งหมดนี้ ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะให้ประโยชน์ และสามารถนำมาเป็นข้อคิด และให้ความรู้เพื่อให้ผู้บริหารธุรกิจ และบุคคลากรทั่วไปได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพื่อจะได้มีชีวิตที่มีคุณภาพ กล่าวคือ มีความสุขสมบูรณ์ แม้ว่าทุกวันนี้จะต้องประสบกับวิกฤตต่าง ๆที่เราเองไม่สามารถควบคุมได้ แต่หากเราน้อมนำหลักธรรมดังกล่าวมาพัฒนาจิตใจเราให้เข็มแข็ง และมีหลักในการดำเนินชีวิตที่ดี เราจะมีภูมิคุ้มกันที่ดี และมีชีวิตที่มีความสุขที่แท้จริงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กิติปภา ยอดเศรณี. (2565, 9 กุมภาพันธ์). ผู้บริหารฝ่ายเงินเดือน บริษัทอิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์จำกัด (มหาชน) [บทสัมภาษณ์].

ข้อคิดชีวิต. (2559). *ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ทางลัดประสบความสำเร็จที่ตรงที่สุด.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://moneyhub.in.th/article/dhamma-for-money/

ไทยรัฐออนไลน์. (2562). โรคซึมเศร้าทำใจพัง.สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://www.thairath.co.th/lifestyle/health-and-beauty/1718206

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *ทศวรรษธรรมทัศนพระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

_____. (2547). *ธรรมนูญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

พระปลัดธัญวัฒน์ อโสโก (รักษ์เพ็ชร). (2563). การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านบ่อเกตุ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(2), 35-46.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

_____. (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่16). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรษัทสหธรรมิกจำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค พับลิชชิ่ง.

ศิริ ฮามโพธิ์. (2543). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถของมนุษย์ และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2552). *คุณภาพชีวิต.* สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://shorturl.asia/8kvM1

อาณัติ นิลชาว. (2563). รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(3), 53-69.